

De Bronlaaker

Wintereditie 2024

thema
Betekenis
van werken

DE SEIZOENEN

Bronlaak

OPROEP!!!

Waarom stond er niet in dat ... zijn jubileum heeft gevierd? Waarom hebben jullie niet geschreven over ...? Er is zoveel te vertellen en te delen, en via de sociale media kun je ook allerlei berichten lezen, de Bronlaaker is niet een enige bron.

De redactie is misschien wel een grote groep, maar dat wil niet zeggen dat ze alles weten en dat we alles delen. De inhoud van de Bronlaaker is niet alleen van de redactie. De Bronlaaker is voor iedereen en van elke Bronlaaker. Dus als je iets wilt delen, stuur dan kopij naar

bronlaak.redactie@deseizoenen.org

Alle kopij wordt serieus bekeken.

Zo kunnen we samen mooie Bronlaakers maken.

Hier zie je Nikki en Giovanni op de OOT (Oriëntatiemarkt Op de Toekomst gericht) in Groesbeek. Zij zijn ware Fakkeldragers voor werken op Bronlaak. Zij vertelden daar aan jonge mensen over de mogelijkheden en hun werkplezier op Bronlaak.

Voorwoord

Hallo allemaal,

Welkom bij deze editie van de Bronlaaker, waarin het onderwerp 'werk' centraal staat.

Vaak denken we bij werk aan geld verdienen of iets bereiken. En heel eerlijk, zeker in de beginjaren van mijn carrière was dit voor mij misschien ook wel het allerbelangrijkste. Maar werk is, zo besef ik nu zelf ook, veel meer dan dat. Werk is een manier om iets moois te doen, iets waar we trots op kunnen zijn. Door werk dragen we bij aan onze gemeenschap, maken we vrienden en begrijpen we onszelf en elkaar iets beter. Kortom; we groeien in wat we doen en hoe we ons van binnen voelen.

Als clustermanager van de werkgebieden mag ik heel vaak bij anderen meekijken als zij aan het werk zijn (hoe geweldig is dat?). Ik word dan heel blij als ik zie met hoeveel inzet, creativiteit en verbondenheid iedereen binnen Bronlaak werkt. En natuurlijk gaat niet alles perfect en moeten we sommige dingen anders of zelfs beter doen. Maar de basis van waaruit we werken, de sterke verbondenheid, is op Bronlaak echt héél bijzonder en uniek. Iets waar we allemaal trots op mogen zijn.

Ik wens je veel leesplezier en ik kijk ernaar uit om jullie binnenkort weer op de werkvloer te zien!

Met warme groet,

Bart Wolters

Clustermanager Werkgebieden

Reis je mee, eventjes terug in de tijd?

Bronlaak vierde dit jaar haar 76^e verjaardag.

Op Bronlaak werd vanaf de oprichting in 1948 gewerkt volgens antroposofische sociaal-therapeutische principes. Een gemeenschap waar mensen met en zonder beperking samen woonden en werkten en dat was sterk afwijkend van alles wat in elk geval tot de jaren 80 van de vorige eeuw gangbaar was in de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking. Als je er langs kwam over de Gemertseweg, zag je alleen een dicht bos en het begin van een donkere oprijlaan met daarvoor een niet echt uitnodigend bord:

*Bronlaak Instituut voor werktherapie
Verboden toegang voor onbevoegden*

Vanaf begin jaren 80 wilde Bronlaak de omliggende dorpen laten zien, waar het voor stond en hoe er geleefd en gewerkt werd. De eerste open dag werd georganiseerd. Bronlaak stelde zich steeds meer en meer open. En het bordje verboden toegang zou verdwijnen.

In de loop der jaren is met hart en ziel gewerkt aan de ontwikkeling van de werkgebieden en hun vakmanschap. De gebouwen van de werkgebieden op het terrein waren voor lange tijd voornamelijk een verzameling van houten gebouwtjes en woonwagens. Deze werden vervangen, meestal door stenen gebouwen met oog voor de organische architectuur en zorgvuldig gekozen materialen en kleuren.

Het oorspronkelijke Grote Huis zag er ooit van buiten bijna net zo uit als nu, maar zonder de uitbouw van de receptie, zonnekamer en de kantoren, foto 1, 2. Waar nu de winkel is woonde een hele woongroep in een viertal kamers. Het Koetshuis was er ook en op de plek van de huidige technische dienst/linnenkamer stond een stenen gebouwtje waar de twee medewerkers van de technische dienst hun onderkomen hadden en daar was ook een broodbakkerij, foto 3.

Huize „GROOTE SLINK“

OPL.OO (N.-B.)

1

2

3

4

5

6

7

8

9

Ongeveer op de plek waar nu Helianthus staat, stond een houten barak, Triton genaamd, waar drie werkgebieden in gehuisvest waren: de weverij, de kaarsenmakerij en de pottenbakkerij: foto 4, 5, 6, 7, 8, 9. De groentetuin was er natuurlijk ook al en ook de grote kas, maar het gebouw De Kiem nog niet. De tuingroep had toen een onderkomen in een houten schuurtje, foto 10, 11. Daar waar nu de boerderij is, stond een oude houten stal en een aantal varkens- en kippenhokken. En een melk hok, voor de yoghurt en kwark. Foto 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18.

10

11

12

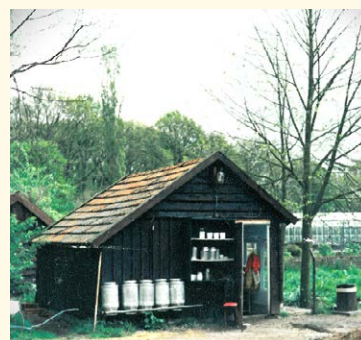
13

15

14

16

17

18

19

20

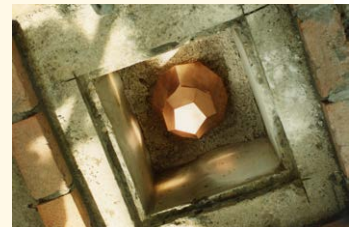
23

21

24

25

22

26

Er stond ook een stacaravan waar een medewerker woonde. Verder was er nog de houtwerkplaats foto 19, 20, 21. en daartegenover, waar nu Papyrus staat, stond een laag houten gebouwtje, het (oude) Pinksterhuis 22, 23. De plek van het huidige Pinksterhuis waar in 1990 de grondsteen werd gelegd, foto 24, 25, 26, was ooit dicht bebost evenals op de plaatsen waar nu Eenhoorn, Sterrenboom, Baldur, Willehelm, Peronniek, Bolthorn, Cassiopeia, Tom Fiedlerhuis, Gawein, Regenboog en De Kaan staan. Voor werkgebied Silvester, de Bosgroep was er dus altijd volop werk.

Tanca Boot

Op de boerderij

Toen ik in 1982 op Bronlaak kwam wonen was er nog een oude boerderij. Er werd alleen kwark gemaakt en pas later yoghurt en karnemelk en boter. De werkleider was Theo Keurentjes. Ik deed voornamelijk het vee.

Later heb van Rob het kwark maken geleerd en toen erna ben ik yoghurt en boter gaan maken. Het was een hele stap want we moesten ook bedenken waar het verkocht kon worden, want er was immers nog géén winkel.

Willem van Brakel

SYLVESTER.

De naam 'Sylvester' komt van het Latijnse woord 'Silvester', dat is afgeleid van het woord 'Silva' en dat betekent 'bos' in het Latijn. De letterlijke betekenis van de naam 'Sylvester' is 'bosbewoner' of 'met betrekking tot het bos'. Deze etymologische oorsprong toont een diepe verbinding met de natuur en het buitenleven, wat het karakter van 'bosgroep' 'Sylvester' uitdraagt. Sylvester staat voor samenwerken met elkaar, het is zo; zonder samenwerking bestaat er geen werkgebied, worden er geen opdrachten tot een goed einde gebracht en stelt een werkgebied niets voor. Onze bewoners leren samen te werken met elkaar, zo ook met begeleiders en evengoed leren de begeleiders samen te werken met onze bewoners (dat is de doelstelling van Sylvester); samenwerken zodat het een groep/eenheid wordt en om samen tot een goed eindresultaat te komen. Een groep met alleen maar **'IKKEN'** is geen groep, maar

-plat gezegd- een zootje ongeregeld! dat alle kanten op gaat, behalve de goede richting, met de neuzen naar dezelfde kant gericht. Op Bronlaak hebben we het over **werken** en niet zoals velen in Nederland over **dagbesteding**; Bronlakers gaan iedere werkdag naar het **'WERK'**. Het werken in het bos is en blijft fysiek werk, je zou ook kunnen zeggen: gezond makend boswerk. Het is aan de begeleiders om onze kennis zoveel mogelijk op ieders niveau over te dragen, onze bewoners wegwijs maken met en in de natuur. Dat doen we door spelenderwijs ze dingen te leren over de natuur, denk aan leren kijken naar dingen, leren ruiken aan planten, leren voelen hoe zacht, kleverig iets is, dingen verzamelen in de natuur. Voorbeelden als een braakbal, veren, botten, dieren-schedels, enzovoort worden in onze groepsruimte ten toon gesteld voor iedereen die het maar zien wil. Zo prikkelen we alle zintuigen die we allemaal

bezitten en het is aan ons, als begeleiders, om iedereen alle zintuigen te gebruiken, op een leuke, fijne manier, met **zeker**, niet te vergeten, met een dosis **'HUMOR'**.

Dat was een beschrijving van bosgroep 'Sylvester'. Hieronder een verhaal over de werkzaamheden en de geschiedenis.

De bosgroep was voorheen een onderdeel van het werkgebied 'Sylvester' (nu 't Hof) en bestond uit; siertuin, kwekerij, bosmieren en bosgroep. Jullie begrijpen dat dit een drukke bedoeling was in de ochtenden, pauzes en afsluiten van de dag. Er werd gezocht naar een eigen plek voor de bosgroepen deze werd in eerste instantie gevonden op de hei in de punt (nu Obilot). Na wat bomen gekapt te hebben om meer ruimte en ook lucht te krijgen begonnen wij daar onze hout voorraad te verwerken, op te slaan voor de verkoop.

Het werken bij SBB (Staatsbosbeheer) werd van daaruit gestart. Het werk bij SBB bestaat uit verschillende onderdelen. De bosgroep verricht in de samenwerking werkzaamheden in 3 categorieën; recreatie, kampeerterrein(en) en bosonderhoud.

- **Voor recreatie;** onderhoud fietspaden, wegmeubilair (borden, paaltjes, etc.), speelvelden (maaieren, papierprikken, banken onderhouden, parkeerplaatsen zuiver houden, etc.);
- **Voor kampeerterrein(en);** maaieren van de ruim 70 tentplaatsen, snoeien, bladblazen, het zuiver houden van de camping, etc.;
- **Voor het bosonderhoud;** alle voorkomende werkzaamheden die wij als bosgroep uit kunnen voeren, van het dunnen van bosvakken die voor een zware machine te klein zijn, vruchten verzamelen van bomen (deze in andere vakken zaaien) of jonge bomen verplanten, mooie plekken creëren bij banken zodat mensen een mooi uitzicht hebben, boomveiligheid waarborgen door dode en slechte bomen te vellen die gevaar kunnen opleveren voor de gebruikers van het bos, etc..

Na een paar jaren gewerkt te hebben op deze plek was er ruimte op het terrein nodig voor een nieuwe groep bewoners; Obilot kwam op deze werkplek op de hei. Na een speurtocht en wat gelobby (door de toen nog eindverantwoordelijke van Sylvester) bij de gemeente Sint Anthonis (nu Land van Cuijk), kwam de bosgroep terecht op het oude MOB-complex Elsendorp, aan de Tweede Stichting te Oploo. Daar kregen we een **eigen groepsruimte**. We moesten alles vanaf nul

opbouwen maar het was onze ruimte. Wij gingen weg van het Bronlaakterrein en namen het bord en de naam Sylvester mee naar de Tweede Stichting. De siertuin en kwekerij bleven op het terrein en daar werd een andere naam voor gekozen;

't Hof.
Inmiddels zijn wij nog steeds werkzaam voor Staatsbosbeheer, Brabants Landschap, gemeente Land van Cuijk, particulieren, en natuurlijk niet te vergeten: op

het Bronlaakterrein, voor diverse werkgebieden van Bronlaak en ook voor andere locaties van DeSeizoenen BV. Op het nieuwe werkgebied van Sylvester werden de werkzaamheden uitgebreid met het verzagen van boomstammen met de Wood-Mizer (boomstammenzaagmachine) tot planken en balken. Van het resthout maakt Obilot kachelhout en aanmaakhout. Het zaagsel gaat naar de Kiem voor strooisel bij het paard. Alles wordt gebruikt. Daarna gaat het zaagsel op de composthopen aldaar en dient als voeding voor de planten. Dit gebeurt dus allemaal met lokaal hout uit en rondom de bossen van Bronlaak, Staatsbosbeheer, Brabants Landschap, Land van Cuijk en particulieren.

Met andere woorden: op de Tweede Stichting werd Sylvester herboren; onze bewoners hadden een eigen plek met eigen groepsruimte. Dit gaf onze bewoners een hoop rust, zij genoten van de ruimte en hoefde niet op elkaars lip te zitten. Er is voldoende ruimte om af en toe afstand te kunnen nemen van de groep als het eventjes niet zo lekker loopt, dat kan zeer belangrijk zijn. Daarbij denken wij dat bosgroep 'Sylvester' een werkgebied is waar men de natuur kan beleven in al haar schoonheid, tevens al haar nukken leert kennen. Doordat wij als groep het hele jaar buiten zijn, alle verschillende elementen van haar leren kennen, leren waarderen of het nu snikheet, ijskoud, nat is, is het aan ons als begeleiders, om telkens de juiste inschatting te maken of het verantwoord is om op pad te gaan en alert te zijn of onze bewoners goed gekleed zijn voor het desbetreffende weertype.

Uit wat hierboven is beschreven en geschreven hopen wij dat 'Sylvester' een nog mooier betekenis heeft gekregen van wat -dat vinden wij- het al is, onze bewoners/-sters en begeleiders vormen samen **'SYLVESTER'** en maken hierdoor de betekenis **'BOSBEWONEND'** of **"MAN VAN HET WOUD"** zichtbaar **'DOOR TE ZIJN'** samen in/met de **'NATUUR'**.

Theo Bouw

Je kunt mooi filmpje kijken, het is al oud, maar laat nog steeds goed zien wat de borgroep allemaal doet

<https://www.youtube.com/watch?v=BjDUsl2wH-Q>

Werkleider?

Ik moet Freek altijd aan het werk zetten
Een beetje omgedraaid met anders
Toen moest Freek mij aan het werk zetten
Maar nu is dan omgekeerd
Nu zet ik Freek aan het werk
Omgedraaid met vroeger
Toen zette Freek mijn het werk
Maar nu is dat anders

Stijn

Drie koningen

Zij die op sterren reizen,
op hun innerlijk kompas,
zijn de zieners en de wijzen,
zoekers in de grote nacht.

Zij die op de sterren reizen,
varend op de hemelkaart,
zoeken tekens in de ruimte
naar het hart van het bestaan.

Zij die op sterren reizen,
op gedachten snel als licht,
zien de grootheid van het kleine
in een pasgeboren kind.

Zij die op sterren reizen,
vinden sterren in hun hart,
worden nieuwe zieners, wijzen
van een stralend gouden dag.

Marijke de Bruijne

Foto van Boshuis

Hier zie je alle huisgenoten van het Boshuis. Afgelopen Michielsdag hebben zij het huis feestelijk geopend met grondsteen en namen Beuk en Linde.

Toen en nu

Wisten jullie dat we op Bronlaak nu dagelijks kunnen genieten van heerlijk biologisch versgebakken brood vanuit Winkel Bronlaak?! Het brood wordt elke dag vers gesneden en rondgebracht naar de woonhuizen, en is ook te koop bij Winkel Bronlaak. Wat een prachtige aanwinst! Uit het archief: vroeger bakte men op Bronlaak de heerlijkste zoete broodjes, precies op de plek waar nu Heliantus staat. Destijds stond daar een bakkerij waar huisbakker Peppino Russo samen met enkele bewoners aan de slag ging. Wat een rijke geschiedenis!

De betekenis van werken op tuinderij de Kiem

Er is over tuinderij de Kiem veel bewaard gebleven over de betekenis en de manier van werken. De essentie is in alle bronnen hetzelfde; in het werken vertegenwoordig je je talenten, je hebt ervoor gestudeerd, bent er in opgeleid of bent er in opgegroeid. Je hebt een keuze gemaakt, je streeft je interesses en talenten na en oefent uiteindelijk een beroep uit.

Je werk geeft je status, dit geldt ook voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Hun beroepsuitoefening vraagt alleen extra begeleiding. We zijn voortdurend bezig om Bronlakers in hun werk te laten groeien, ze serieus te nemen en ze aan te spreken op hun talenten en vaardigheden. Zo kan iedereen deelnemen aan onze samenleving en laten zien waartoe hij/zij in staat is.

Bronlaak heette tot 1997 Instituut voor werktherapie. De therapeuten vervulden een belangrijke rol. In het werk werd immers geoefend in het vinden van de juiste balans; fysiek, etherisch en astraal om het persoonlijk ik te kunnen laten groeien. Er was een interne Z-opleiding, gericht op innerlijke groei. Werken was en is helend.

Op tuinderij de Kiem verbouwen wij van oudsher groenten, kruiden en fruit op biologisch

dynamische wijze. Dit vak vraagt aandacht; het moet tot in de puntjes goed verzorgd zijn, anders wil niemand je producten. Rode kolen, tomaten, paprika's moeten blinken en vrij zijn van virussen. De teelt en de producten moeten voldoen aan kwaliteitseisen en dan kan de keuken de producten verwerken en de winkel verkopen.

De tuinderij is openbaar, iedereen kan er binnenlopen en rondkijken. Wij worden soms aangesproken als het er niet verzorgd uitziet, als er te veel onkruid staat of dat de gewassen zijn aangetast door vreterij. Dit geeft het werkgebied een extra hoge druk.

De biologisch dynamische landbouw is idealistisch. Er wordt gewerkt volgens de gang van planetenprocessen, zon en maan; deze bepalen onze seizoenen en momenten van zaaien en oogsten. Het geheel wordt ondersteund door de compostpreparaten die traditioneel jaarlijks rond het Michaëlfest gezamenlijk gemaakt worden. Een bijkomstigheid is dat we de helft aan meststoffen (stikstof, fosfor, magnesium, kalium) als dat regulier toegestaan is mogen gebruiken. We mogen het ecosysteem

niet belasten. In het gehele kringloopproces van de natuur zijn insecten, vogels, bomen, struiken van groot belang en we werken dus samen met de natuur.

Alle medewerkers van de Kiem zijn biologisch dynamisch opgeleid, hebben een agrarische achtergrond of zijn/worden hierin bijgeschoold. Dat is al vanaf het begin van Bronlaak in 1948 zo. De Warmonderhof is voor scholing in Biologische Dynamische landbouw een begrip.

De tuinder moet het werk ook goed kunnen overdragen, want er wordt immers een vak geleerd; zaaien, gewassen verzorgen, snoeien, oogsten, verwerken enzovoort. Vroeger waren de werkomstandigheden nog beperkt en moest de tuin handmatig ontgonnen worden. Wij kennen aangepaste zaden zodat iedereen kan zaaien, hebben machines om zaaikluitjes te maken, er zijn tractoren en ondersteunende grondbewerkingsmachines en aangepaste gereedschappen. Toch ligt de nadruk nog steeds op het ambachtelijk werken in aangepaste vorm.

De vooruitstrevendheid van de tuinderij wil ik schetsen met enkele grote veranderingen. In 1987 werd een modern gebouw geplaatst met drogerij voor het drogen van kruiden en groente. In dit gebouw werd gebruik gemaakt van de restwarmte van het verwarmingssysteem. Er werd ook ingespeeld op de groei van Bronlaak. In deze tijd veranderde de naam van tuinderij Bronlaak in de Kiem.

In 1993 is de huidige kruidentuin opgezet. We produceerden toen ook voor de externe biologische versmarkt, augurken voor de verwerkingsindustrie Makandra in Wolvega Friesland (de vroegere Rivella fabriek) en groenteplantjes voor telers in Noord Limburg. We kweekten onder andere 10.000 bloemkooltjes op, waarvan gemiddeld 4 personen konden eten, zo bereikte wij 40.000 mensen in Nederland. Het leverde ons veel uitwisseling met telers op hetgeen voor ons heel leerzaam was. Er werd in die tijd ook nog op zaterdagochtend gewerkt.

Om met de tijd mee te gaan hebben wij in 1998 kassen geplaatst.

Rond 2011 konden we helaas niet meer mee in de grote productie en dusdanig aangescherpte kwaliteitseisen op tuinbouwgebied. De begeleidingsintensiteit werd intensiever, we moesten meer gaan rapporteren op doelen en er waren meer aanpassingen nodig om het werk blijvend toegankelijk te houden. In ieder product wat wij maken staat de zorg centraal.

Er kwam rust in de bedrijfsvoering toen we ons meer gingen richten op aanpassen van werken en op de interne afzet. De winkel van Bronlaak werd steeds professioneler en breide uit, en de interne keuken vroeg een hogere productie. In plaats van 50 kg had de keuken nu 100 kg spinazie nodig voor een maaltijd. De Kiem groeide mee.

De samenleving werd multicultureel en ons assortiment werd uitgebreid met exotische groenten zoals amsoi, kousenband, sopropo, aubergines, sinaasappel en citroen. De kruidenproductie is verdubbeld en er zijn soorten kruiden bijgekomen. We drogen nu grotendeels op zonne-energie en maken overheerlijke kleurrijke thee soorten en melanges met de meeste aansprekende namen zoals Glimlach, Dikke vriendinnen of Lekker mannen thee. De Kiem is ook een veelzijdig werkgebied dat veel zelf verzorgd; het repareren van gereedschap, het lassen van werktafels, opknappen van de bijstand, herstellen van de overkapping van het waterbassin, het maken van een nieuwe ponystal, maken van afrastering,

poorten en hekwerken en druivenpergola. Samenwerken is belangrijk. Dat doen we met vrijwilligers die hun steentje bijdragen. Voor specifieke technische klussen benaderen wij universiteiten en technische scholen, bedrijven en sponsors. Zij werken aan gerichte opdrachten zoals ergonomische aangepast gereedschap en visuele ondersteuning. Voorbeelden zijn de compostfiets, het digitale informatiebord, een isolatiewaarde rapport voor het plaatsen van zonnepanelen en de pictobordjes voor groente en natuurlijk levert het waardevolle ontmoetingen met studenten. Vanaf 2020 hebben wij het teeltechnische volledig in eigen hand, alleen het zaad en een gedeelte van de potgrond wordt nog ingekocht. Werken is echter niet alleen maar fysiek bezig zijn, wij vertellen en demonsteren ook graag om het vaktechnische meer inzichtelijk te maken.

De Kiem biedt een breed pakket van zinvol werken aan en zoekt altijd naar innovaties om meer mogelijk te maken. Er werken tussen de 25 en 30 zorgvragers mee op de Kiem. We investeren in aangepast agrarisch werk, zodat wij altijd zorg op maat kunnen blijven bieden hetgeen ondersteund wordt door de gedragsdeskundigen, coördinatoren en directie. Iedereen is welkom en voor iedereen is er werk op maat.

Erwin Janssen

vakinhoudelijk medewerker tuinderij de Kiem

Een 10 voor vrijwilligerswerk en 10 vragen voor Erik

Kun je iets over jezelf vertellen?

Ik ben Erik Brouwers en bent net 50 jaar geworden. Ik ben pas verhuisd en woon nu sinds half jaar in Oploo. Ik ben vrijgezel en heb geen huisdieren. Bij de familie thuis hadden we koeien en nu hebben we nog een paar poezen.

1 Welk werk heb je hiervoor gedaan?

Thuis heb ik op de boerderij gewerkt en ik werkte 3 dagen bij een groenvoorziening.

2 Hoe kwam je in aanraking met Bronlaak?

Mijn vader kende de boerderij en Willem de Ridder via de veehandelaar. Ik kende Bronlaak van langs komen, via een dorpsondersteuner en een telefoontje met Toos ben ik hier terecht gekomen

3 Hoe lang werk je al?

Inmiddels ruim 7 jaar, in augustus 2017 ben ik hier begonnen.

4 Heb je leuke ideeën voor 't Hof?

Dat is een moeilijke vraag... Vaker een uitstapje en samen BBQen? Of meer zachte stoelen in plaats van harde stoelen en ooit is de tafel te klein, als is dat eigenlijk ook wel gezellig.

5 Heb je kinderen of huisdieren? en kun je daar iets over vertellen?

Nee ik heb geen kinderen en nu ook geen huisdieren, dat is te veel werk en mijn huis is te klein.

6 Speel je een muziekinstrument?

Nee, ik luister wel graag naar muziek, 70 en 80er jaren, gitaren en wat rock. Eigenlijk van alles. De laatste cd die ik kreeg was van Celine Dion. Mijn favorieten zijn Bon Jovi, U2, Bruce Springsteen en Guns&Roses.

7 Hoe gaat het met PSV?

Vorig jaar kampioen geworden en nu staan ze bovenaan, alleen de Champions League mag beter.

8 Wat doe je op 't Hof?

Ik werk aan de kant van het terreinonderhoud en op dinsdag ga ik samen met Peter naar Markant voor de tuin. Nu is de tijd van de mollenklemmen. Ik werk bijna altijd met Twan. Deze periode vraagt bladruimen heel veel tijd.

9 Wat is je favoriete vakantieland?

Ik ben niet zo vaak op vakantie geweest, daar heb ik niet zo'n behoefte aan. Ik fiets graag en een dagje weg is ook ontspannen.

10 Wat wens je Bronlaak toe?

Dat ze nog lang mogen blijven bestaan. De slogan 'geeft de dag zin' geldt voor bewoners en zeker ook voor mij. Bronlaak is een mooie plek in het groen met een lange historie.

De geschiedenis van de Houtwerkplaats

In het begin van de zestiger jaren is men begonnen met de bouw van de houtwerkplaats. Een tiental jaren later is het gebouw in vlammen opgegaan. De werkplaats is hersteld tot het gebouw van nu. Het dak is ongeveer vijf jaar geleden gerenoveerd. Het is door de ligging op het terrein en de uitstraling een fijn gebouw om te werken. De hoge bomen zorgen voor afkoeling in de zomer. Het schuine en tevens relatief hoge plafond, zorgen dat het machinegeluid enigszins gedempt wordt. De mooi gevormde ramen brengen een aangenaam zonlicht binnen. Hoewel aan de krappe kant, biedt de werkplaats net voldoende ruimte voor de benodigde machinerie. In tegenstelling met veel andere werkgebieden is de houtwerkplaats gerund door mensen van allerlei pluimage. In het begin is Bas van Bekum begonnen met het maken van houten bolderkarren; een heel mooie organische gevormd product gemaakt van beukenhout. Tot de jaren tachtig zag men her en der de bolderkar op het terrein. Peter Jansen is jarenlang werkleider geweest van de houtwerkplaats om daarna de functie van orthopedagoog te vervullen. (producten uit de werkplaats onbekend). Na Peter heeft Cristiaan Kolléwijn het roer overgenomen om enkele jaren later coördinator te worden (producten onbekend). Huub Meertens is vanaf begin jaren negentig vakinhoudelijk werkleider geworden en heeft bijna twintig jaar lang vakkundig speelgoed, muziekinstrumenten, schilderij lijsten en allerlei organisch gevormde voorwerpen gemaakt.

In 2009 heeft Pierre Driessen de functie van vakinhoudelijke gekregen en men is begonnen met het maken van meubilair voor binnen en buiten, op advies van de toenmalige locatie directrice is de houtwerkplaats in 2017 tevens een klussendienst geworden, een mooie uitdaging. Inmiddels lijkt het werkgebied een heus mannenbolwerk te zijn geworden. Mogelijk verandert dit in de toekomst weer.

Sinds enkele jaren wordt er, dankzij de Vriendenstichting van Bronlaak, in de werkplaats gebruik gemaakt van een computergestuurde frees. Daarmee zijn onder andere alle terreinborden gefreesd. Deze machine zorgt voor een mooie combinatie van werkzaamheden voor de bewoners. In de toekomst hopen wij het assortiment hierin nog uit te breiden en zoeken we ook de samenwerking met andere houtwerkplaatsen binnen DeSeizoenen. Bijvoorbeeld door onderdelen van producten voor elkaar te maken.

Grad Raaijmakers nam het stokje van Pierre over. De klussendienst en houtwerkplaats bleven verweven hoewel de nadruk wat meer op het klussen kwam te liggen. Er kwam een nauwe samenwerking tot stand met het Servicebureau en ook met de vakspecialisten en bedrijven die op het terrein klussen. De combinatie van klussen op het terrein en het houtwerk is belangrijk voor de bewoners die in het werkgebied werkzaam zijn. Aan de ene kant zijn er de afwisselende en onvoorspelbare klussen op het terrein. Aan de andere kant liggen er de meer routinematige klussen op de houtwerkplaats. Door deze combinatie kunnen we bewoners in hun kracht blijven zetten. Meubels worden helaas om meerdere redenen niet meer gemaakt. Wél zijn werkprocessen nu zo vorm gegeven dat bewoners deze zo zelfstandig mogelijk kunnen uitvoeren. Onze befaamde mezzennestkastjes kunnen volledig door bewoners zelf gemaakt worden, zonder dat begeleiders hierin een handeling hoeven te verrichten.

Sinds september 2024 is Nigel Mes vakinhoudelijk werkleider. Dit brengt weer nieuwe reuring in de werkplaats. Als team gaan we kijken hoe we het werkgebied toekomstbestendig

kunnen maken. We hebben toenadering gezocht met andere houtwerkplaatsen binnen de Seizoenen en hopelijk komt daar een vruchtbare samenwerking uit tot stand.

In al die verscheidenheid, beeldvorming en visie heeft de houtwerkplaats/klussendienst een wel iets gemeen met het bos en het hout uit de directe omgeving; veel dynamische en verschillende boomsoorten. Wij blijven ernaar streven onze producten organische vorm te geven en te werken met natuurvriendelijke materialen en zo veel mogelijk bewoners betrekken in het hele proces van boom tot product.

David Steenhorst

50 jaar getrouwd

Ze zeggen wel eens dat een relatie ook hard werken is. Dat is misschien zo en soms houden mensen dat heel lang vol. Hard werken is dus ook fijn. Als het goed werkt dan vieren mensen een jubileum. Zo is dat voor mijn oppasmoe-der en haar man. Ze waren dus 50 jaar getrouwd en hebben het groot gevierd. Het was een feest in Nuenen bij de watermolen en er waren mini hapjes. En ik heb genoten, alleen met al die kinderen was het veel te druk. En een vriendin van mij had daar haar hond bij die zich liet aaien. Op de foto zie je dat ze mijn cadeau krijgen. Mijn oppasmoeder Betty wordt 24 november alweer 75. Dat zijn toch mooie momenten?

Lisbeth

Stichting Vrienden van Bronlaak

De Stichting Vrienden van Bronlaak maakt het mogelijk dat alle bewoners een papieren versie ontvangen van de Bronlaaker, zodat zij deze in de vakantieperiode kunnen lezen of mee naar huis kunnen nemen. Wij zijn hier als redactie enorm blij mee.

De bijdragen van de Stichting Vrienden zijn onder andere voor:

- Carnaval.
- Zwembad.
- Winter- en herfstwandeling.
- Blad Bronlaaker.
- E-bike.
- Verlichting Pinksterzaal.
- Gedenkplaatje.
- Projecten ter bevordering heilpedagogie en sociaal therapie buiten Bronlaak.
- Project Camino.

Met vriendelijke groet,

Yolande Eeren-Zanders

Informatie over de Stichting Vrienden van Bronlaak

De Stichting Vrienden van Bronlaak is een onafhankelijke stichting met de volgende doelstelling: Het in stand houden en bevorderen van mogelijkheden tot uitvoering van de doelstellingen van de heilpedagogie en de sociaaltherapie op basis van de door dr. Rudolf Steiner ontwikkelde geesteswetenschappen en verdere activiteiten die rechtstreeks dan wel (ofwel) zijdelings hiermede verband houden, een en ander in de meest uitgebreide zin des woord.

De Stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door het doen van bijdragen aan initiatieven die het welzijn van de cliënten van Bronlaak bevorderen.

De stichting heeft geen winstoogmerk.

Voor meer informatie verwijzen wij graag naar <http://www.vriendenvanbronlaak.nl>

Lourdesreis mei 2024

We zijn met een groot reisgezelschap mee geweest naar Lourdes, met zusters en broeders van de Orde van Malta. We hebben 2 nachten in de bus geslapen. We kenden Marion. Zij zat in Ulvenhout op ons te wachten. Er waren 40 gasten en 100 broeders. We kwamen 's morgens in aan in Lourdes. Met deze reis komen heel veel mensen die gelovig zijn. Ook komen pelgrims bij de grot om een kaars aan te steken. Gelovige zieken worden dikwijls niet genezen van hun ziekte, maar ze worden wel beter. Lourdes is een bedevaartsoord. Er komen hier veel mensen samen en er zijn veel kerken. We hoefden niet te lopen, we mochten rijden in een karretje (zie foto).

Anneke de Bot

Michaël

Beste Bronlakers,
Ik wou het over Michaël hebben en wat het met mij doet. Om over mijn angst te overwinnen bijvoorbeeld van de trap af lopen. Ik was namelijk een keer heel hard van de trap gevallen en toen was ik een beetje bang dat dit nog eens gebeurde. Bij de musical vond ik het heel fijn dat Francis mij hielp om de trap af te lopen. Zo kunnen we elkaar helpen.

Michel Faber

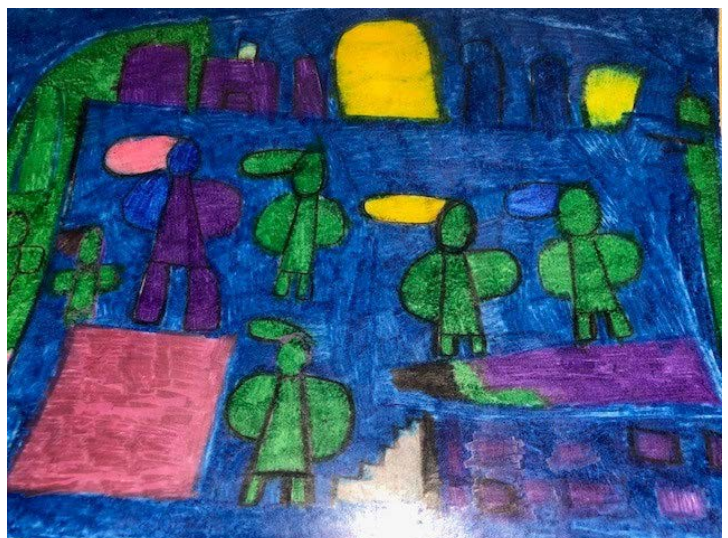
Vakantie van de Regenboog

Wij hebben een fijne regenboog vakantie week gehad, we hebben leuke dingen gedaan:

- Gezwommen in Herperduin: de Kriekeput.
- Michel zijn verjaardag gevierd met gasten.
- Frietjes gegeten.
- Gefietst met stevige wind.
- Gepicknickt in huis.
- Uiteten bij Montimar.
- Openluchtmuseum Arnhem, waar we mooie huisjes zagen en we in een tram zaten en een oude zuivelfabriek en oude bierbrouwerij zagen.
- Pizza avond.
- We gingen naar mind mystery in Horst, waar we veel gekke en spannende dingen zagen.
- We hebben souvenirs gekocht.
- We zijn in een spiegeldoolhof geweest.
- We zijn naar een paarden melkerij geweest en hebben paardenmelk gedronken en gezien hoe veulentjes bij hun moeder paard drinken en gezien hoe ze met zijn alle in de wei renden.
- We hebben afgesloten met pannenkoek en soep eten in een pannenkoekenhuis.

Dus nu weten jullie wat wij als regenboog mensen hebben gedaan in onze vakantie.

Groetjes van alle Regenbogers
met een tekening van Jaap Schrijner

Vakantiereis naar Zuid-Afrika

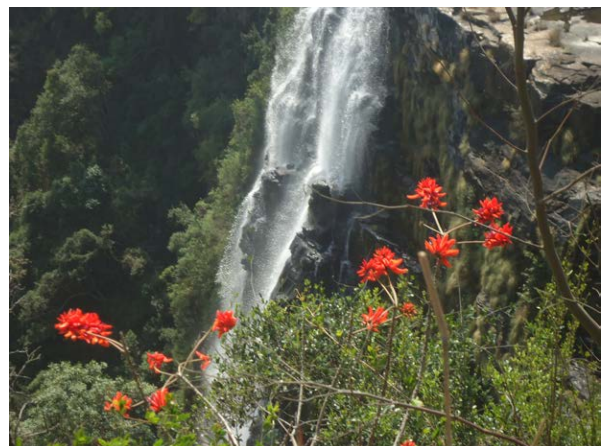
Mijn zus Inge en haar man Rob brachten me heel vroeg naar Schiphol. Bij de Meetingpoint zag ik de andere reisgenoten; Lenard, Peter, Frank, Michel, Marco, Jessie, Margret, Dionne, Mad en de reisbegeleiders Amber en Jan. Na het inchecken vlogen we met KLM naar Johannesburg. Het was een hele zit, wij deden er 10 of 11 uur over. Na de landing en het ophalen van de koffers gingen we met een busje naar ons hotel in Graskop.

De eerste middag maakten wij een bus tour onder begeleiding van een gids naar Township Soweto, waar de apartheid vroeger heeft afgespeeld. En wij bezochten ook nog een kerkje. Wij zijn de God's Windows wezen bezichtigen... jammer genoeg was het erg bewolkt. Later hebben wij mooie watervallen gezien. Terug namen we een zandweggetje binnendoor, echt spannend. Nog spannender was, dat een band van de andere bus klapte. Daar stonden wij in de middel of no way, een band vervangen natuurlijk is niet zo gauw gedaan. Gelukkig reden een paar mensen voorbij die ons te hulp schieten om de band op de bus te zetten en zo konden wij weer verder.

De volgende dag reden wij naar Limpopo. Daar overnachten wij in Sefapane lodge bij Phala-

borwa, in van die kleine Afrikaanse hutjes die verspreid over het terrein liggen, Frank en ik deelden een huisje.

De volgende ochtend moesten wij heel vroeg op, rond half 5, het werd net licht. Wij gingen op Safari in het Krugerpark om de Big five te spotten. Wij reden met twee jeeps door het stille eenzame kale park. Nou, eenzaam? Als eerste zagen wij impala's, dat zijn soort herten. Elke keer als er wat te spotten was stopte de jeep even. Zo zagen wij leeuwen, olifanten, buffels en giraffen. En in het water zagen wij ook krokodillen. Wij zagen zelfs een Cobra met zijn kop opheffend op de weg, dat was spannend. Tussen de bosjes zagen wij ook zebra's. Wij kwamen aapjes tegen. Er was heel wat te zien. Het was een hele safari daar in het wijde

uitgestrekte Krugerpark.

We overnachten in Zebra country lodge.

Met een korte vlucht van ongeveer twee en een half uur vlogen we naar Kaapstad. Vanuit het vliegtuig raam zag ik mooie landschappen; zelfs bergtoppen met sneeuw, echt een onverwacht Zuid Afrikaans natuur verschijnsel.

Voor we Kaapstad binnen kwamen reden wij langs de Township. Een krottenwijk, zo werden wij verwelkomd. Ons hotel City Lodge hotel Victoria ligt bij de Waterfront haven en aan de Heerengracht. Je kan daar goed en lekker uit eten en daar genoten wij van.

Wij hebben daar mooie uitstapjes gemaakt. Zoals een rondrit met een City tour Bus; een hele stads ronde door Kaapstad en de omgeving.

Wij reden naar de voet van de Tafelberg, langs de ruige kust, de witte stranden en veel appartementen aan de kust, het voetbal Stadium van de WK en een heel groot natuur museum.

Wij zijn ook in een soort dierentuin geweest

met allerlei hele verschillende vogels en ook andere dieren. Wij hebben een boottocht gemaakt naar Robben eiland. Daar hebben Nelson Mandela en andere gevangenen heel lang vast gezeten. Op de terugtocht zagen wij een hele grote walvis of een dolfijn en zeehondjes van heel dicht bij. De natuur van Zuid Afrika en Kaapstad is een wonder als je het aan mij vraagt.

Aan die mooie Zuid Afrikaanse vakantie kwam ook een einde. Met ons ingepakte koffer zijn wij naar het vliegveld van Kaapstad gereden en vlogen naar Amsterdam. Na een hele lange vliegreis stonden mijn ouders op mij te wachten om mij af te halen. Dat was het einde van een mooie vakantie in Zuid Afrika.

Jeroen Aarts

Adviseur Zorg/Trajectbegeleider

Hallo allemaal, Mijn naam is Peggy Brugmans en ik werk nu ruim 4 jaar op Bronlaak. Eerst binnen de Zwaan als persoonlijk begeleider en nu al een tijdje als adviseur zorg. In deze functie houd ik me vooral bezig met externe deelnemers/werknemers op onze mooie werkgebieden. Dit kan door het lopen van stage, het leren op locatie, door aanmelding van ouders/wettelijk vertegenwoordigers die voor hun kind op zoek zijn naar een zinvolle invulling van de dag.

Binnen Bronlaak weten wij hoe belangrijk het werken en het hebben van een zinvolle dag is.

We zetten ons er misschien wel voor 200% voor in om dit ook voor mensen van buitenaf te kunnen bieden. De wereld voor Bronlakers en bezoekers ziet er dan in 1x veel kleuriger uit.

We heten mensen welkom en werken met zijn allen mee aan een zinvolle dag. Geen vraag die ik aan de werkgebieden en hun werknemers stel is te veel, er is altijd wel ergens een plek en dat maakt mijn werk ook zo mooi en waardevol. Zo belangrijk is werken voor ons allemaal, we maken deel uit van een groter geheel en dat met zijn allen. Ik ben blij dat ik hier ook een klein beetje aan mag bijdragen en stort me elke dag weer vol passie op mijn werk en het zoeken van een passende werkplek of juist passende werknemer. Wellicht tot ziens in de mooie gemeenschap van Bronlaak.

Groetjes, **Peggy**

In Memoriam

Teun Spies

19 november 1954 – 24 oktober 2024

Teun was een harde werker al mocht je dat niet zo noemen want hij was met pensioen en kwam hier voor de lol. Zijn scherpe humor en nuchtere kijk op de wereld was tekenend voor hem. Een man met een groot hart voor iedereen. Teun kwam vooral op de Klussendienst. Veel bewoners van Bronlaak zullen hem misschien wel nooit hebben gezien. Maar tóch is Teun nog steeds overal op het terrein aanwezig. Wisten jullie dat Teun bijna alle letters van de Borden op het terrein heeft geschilderd? Zo blijft Teun in onze herinnering voortleven.

Mirjam Wolfs

24 november 1961 – 12 juli 2024

Mirjam is opgegroeid in Wanroij in een groot gezin. In haar jeugd ging ze altijd naar concerten dat was haar lust en leven. Ze was een groot dierenvriend en heeft altijd honden om haar heen gehad. Mirjam heeft geen makkelijk leven gekend, een worsteling tussen vreugde en verdriet. Ze zei altijd: Ik ben in het verkeerde land geboren, Indonesië en Afrika waren haar favoriete landen.

Ze was een zeer zelfstandige vrouw die wist wat ze wilde en maakte dit altijd goed kenbaar. Binnen de Ekster vond ze haar plekje, het werken bij de Kiem gaf haar voldoening, ze bouwde daar een fijne vriendschap op. Tijdens de goede momenten kon ze genieten van een Latte Macchiato met een sigaretje, een uitstapje naar koffiehuis Ons Moe, foto's maken van de natuur en van Miley haar hondje. De zee was altijd magisch voor haar, het oneindige water, de wind in de haren en de horizon

ver voor haar. Vele verhalen had ze om te delen, haar reizen, de vriendschappen, muziek maar ook de worsteling van het leven. Op donkere momenten was ze streng voor zichzelf en keerde ze naar binnen.

De laatste jaren waren zwaar voor haar, ze had steeds meer hulp nodig en dat kon ze niet accepteren. Mirjam heeft tot het laatste moment haar eigen beslissingen genomen, zij koos wanneer haar laatste reis zou zijn.

Werk op maat

Rutger heeft een droom; mooi werk doen en ooit op een eigen plek wonen met zijn lief. Zijn vader heeft hem ook een opdracht gegeven; het is goed voor je om op Bronlaak te werken. Er is echter een verschil tussen denken, voelen en dromen, en intussen doet hij, hij werkt met hout. Rutger is een sterke man, sterke armen en een sterke persoonlijkheid.

Heel lang heeft Rutger op een buitengebied gewerkt; toen nog Sylvester (dat is nu verdeeld in het Hof en Sylvester MOB). Rutger werkte na die opdeling op verschillende plekken, op Bronlaak en daar buiten. De tijd van maatregelen rondom CoVid19 was heel zwaar, Rutgers werk sloot en het viel daarna enorm tegen om een nieuwe plek te vinden. Nu is dat eindelijk gelukt. Hij is Sanne ("zij verdient dikke knuffels"), William ("die heb ik een pakkerd op z'n kale harses gegeven") zeer dankbaar dat hij nu een eigen werkplek heeft. Voorbij de Potterij in de schuur staat een kloofmachine en er ligt heel veel hout. Op maandag is hij vrij, maar op de andere werkdagen wordt hier gewerkt; zagen, kloven en stapelen. Als de elektriciteit in het schuurtje is aangesloten kan het koffiezetapparaat ook een plek krijgen.

Terwijl we pratend naar de schuur lopen komen we een Bronlaker tegen die vraagt, wanneer Rutger nu een keer bij hem komt koffiedrinken. Er wordt even gebabbeld en dat plan krijgt een keer een vervolg. Hier presenteert Rutger zich als vriendelijke, sociale en zorgzame man. Hij vertelt dat hij het belangrijk vindt om ook mensen die buiten het gemiddelde vallen te zien. Hij weet uit eigen ervaring hoe waardevol dat is.

En al kost "werk op maat" soms HEEL VEEL tijd, inmiddels weet hij dat met vriendelijkheid en geduld dromen kunnen uitkomen.

Dank je wel

Na de zomer kreeg de redactie bezoek van Toos. Toos woont in het blok naast Cassiopeia. Ze wil heel graag iets delen met ons allemaal, daarom vertelt zij en schijven wij haar verhaal: "Na mijn verjaardag had ik zo'n hoofdpijn. Dat was niet normaal. Ik belde mijn dochters en ging naar het ziekenhuis. Ik had een hersenbloeding, in mijn hoofd was een adertje kapot gegaan. We waren er snel bij en daar heb ik geluk mee gehad. Er had van alles kapot kunnen gaan. Het ging niet meteen weer goed met me; ik moest opnieuw leren lopen, kon nog niet koken en heb nu nog moeite met othouden.

In de weken in en na het ziekenhuis heb ik zoveel liefs van Bronlaak mogen ervaren. Ik beleefde grote betrokkenheid en medeleven. Bloemen, kaartjes en tekeningen, hond Fee werd uitgelaten. Er werd goed voor me gezorgd. Nu kan ik weer steeds meer dingen zelf en zijn er fijne ontmoetingen op het terrein. Graag deel ik met iedereen dat ik blij en dankbaar ben dat Bronlaak zo een fijne gemeenschap is. We kunnen niet alles van elkaar weten, we voelen dat iedereen meeleeft. Dit was zo'n tijd dat ik dat extra voelde. DANK JULLIE WEL."

Toos v.d. Tillaart

Ardennen wandelvakantie

Van 13 tot 20 september gingen we met een groep naar de Belgische Ardennen voor een wandelvakantie. Vrijdag gingen we 's middags met 13 personen om 14.00 vanaf Bronlaak naar Sint Anthonis om de bewoners van de Wieland op te halen. We kwamen om 16.30 aan in het huis. De kamers bekeken en verdeeld. Voor een aantal bewoners was er geen warm eten dus improviseren met een roerei. Koffie en theegedronken en gekletst en de taken verdeeld voor de rest van de week.

Op zaterdag moesten we voor het eerst in het Frans broodjes en brood bestellen bij de bakker. Daarna was dit elke ochtend een vast programmaonderdeel. Daarna hebben we 7,8 km gelopen. Daarna geluncht en vanmiddag waren er bewoners mee geweest boodschappen doen en de andere konden kiezen of ze wilde zwemmen of wilde rusten. 's Avonds hebben we *kip in de hoed* gemaakt en lekker gegeten. Daarna spelletjes gespeeld en film gekeken voor wie wilde. Zondag hebben we na het ontbijt (deze keer met croissantjes) een uitdagende wandeling gemaakt, bij het stuwmeer. Vanmiddag hebben we een huifkartocht gemaakt zonder paard met een lompe boer en zijn tractor. Vanavond hebben we heerlijke Belgische frietjes en een snack gegeten. Daarna was iedereen kapot. De dag om 20.30 uur afgesloten zonder sleutel. Maandag hebben we gezwommen, spellen gespeeld en boodschappen gedaan. Na de lunch zijn we gaan wandelen langs de rivier. De rivier had heel veel bruggen en watervallen. Vandaag kookten we Italiaanse kost. Na het avond eten hebben we gezamenlijk film gekeken: *De Bellinga's de vakantie op stelten*. Daarna hebben we om 21.00 weer afgesloten. Dinsdag was een rustdag. Het weer was bewolkt. De begeleiding deed boodschappen, sommige speelden spellen en de mannen hebben voetbal gekeken. Woensdag zijn we naar Sourbrodt gewandeld en daar in het zonnetje gezeten. We splitsten in 2 groepen; een deel deed een korte wandeling, at brood bij het huisje, deed boodschappen en heeft gerust. Het andere deel deed een lange wandeling, zij kwamen rond 16.00 terug. 's Avonds film gekeken; het 2^e deel van de andere film. Donderdag hebben we gezwommen. 's Middags zijn we met de auto en de bus naar Monschau geweest. Daar een terrasje gepakt en een lekkere wafel en/of appelstrudel gegeten. Winkeltjes bekeken en sommige hebben een souvenir gekocht. Bingoavond was gezellig. Vrijdag was het inpakken en vertrekken; nog groepsfoto gemaakt en gegaan. We hebben pannenkoeken gegeten bij de Perdstal. Daarna nog in Venray gewandeld in het bos.

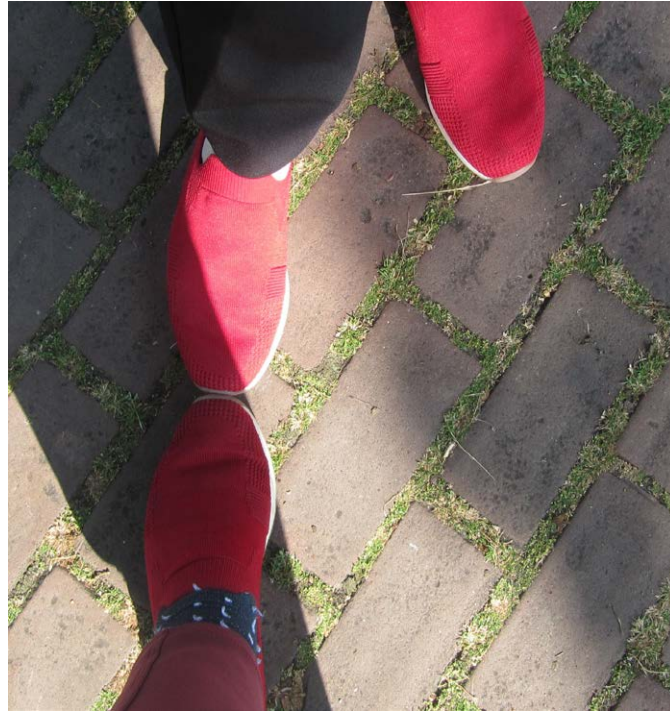
Paulien Camps

Rode schoenen

Mijn verhaal over de rode schoentjes, zie ook de foto.
ik ben jarig op 29 mei en ik vroeg aan mij moeder rode instappers,
ze zijn mooi rood en lopen lekker.
Weten jullie dat rood de kleur van de liefde is?

Groet, **Annette**

Een geschenk

De dagen van mijn leven
vul ik niet met weven
maar met buiten werken
in de bloemenperken.
Daar voel ik me vrij en blij.
Het mooiste geschenk
is werk in Bronlaak,
dat is waar ik aan denk.

Stijn

Kunst van Jolien

Colofon

Aan deze editie hebben meegewerkt

Bart Wolters
Theo Bouw
Marijke de Bruijne
Erwin Jansen
Piet Driessen
Natasha van Dijk
Erik Brouwers
Boshuis
Regenboog
Anneke de Bot
Michel Faber
Peggy Brugmans
Jeroen Aarts
Rutger Davids
Toos vd Tillaart
Paulien Camps
Ankie van Ansem
Stichting Vrienden van Bronlaak
Jolien Schraven
Annette van Veen

De redactie

Andreas Clarisse
Tanca Boot
Willem van Brakel
Marco Dekkers
Yolande Eeren-Zanders
Stijn Frantzen
Martijn Kuijten
Twan van Looveren
Astrid Ockers
Lisbeth Schuller
David Steenhorst
Kim van Wees

Drukwerk

Papyrus

Vormgeving

Edwin Smet